

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра слов'янських мов

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«МОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ: ПРОБЛЕМИ І
ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: Українська мова і література.

Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література.

Спеціальність: 035. Філологія.

Галузь знань: 03. Гуманітарні науки.

Затверджено на засіданні кафедри.
Протокол № 1
від «27» серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Мова національної меншини: проблеми і перспективи дослідження
Викладач	канд. філолог. наук, доцент Пелехата Олена Миколаївна
Контактний телефон викладача	050-984-19-86
Е-mail викладача	olena.pelekhata@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Мова національної меншини: проблеми і перспективи дослідження» складається з лекційних та практичних занять, в основу яких покладено розуміння мовної ситуації в державі та місті, що є на пограниччі, в якому проживають представники різних національних меншин, зокрема (польської), отримання статистичних даних для проведення системного аналізу і передбачення впливу на безпекові визначники політичної стабільності України. Цей курс закладає основи теоретичних знань, сприяє поглибленому вивченню соціальної природи мови, свідомому засвоєнню інших безпекових засад формування свідомості громадянина України.</p> <p>Курс безпосередньо звернений до проблем спілкування – спілкування міжособистісного, спілкування в мікро- і макросоціальних групах, спілкування у різних мовних колективах, тому програма курсу включає ряд питань, пов'язаних із соціальною та мовленнєвою поведінкою мовців, у тому числі, різних національностей.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Основною метою вивчення таких питань, як поняття мовної політики, аспекти юридичної аргументації та межі дії законів про мови, правовий статус мов, досягнення розуміння, що таке національно-мовна політика та функціональні взаємовідносини між окремими мовами.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Під час вивчення ОК **Мова національної меншини: проблеми і перспективи дослідження** студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОП «Українська мова і література»:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати, систематизувати.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання й застосування доцільних методів.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
Практичні заняття	18 год.
Самостійна робота	46 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна /вибіркова
8	035 Філологія	4	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	практ. заняття	сам.ро б.

Тема 1. Мова і держава. Одна держава-одна мова. Поняття національної меншини. Закони України. (Проблематика сучасної соціолінгвістики. Мова пограниччя. Історія дослідження пограниччя як культурного феномену).	2	2	10
Тема 2. Безпека держави Україна та соціолінгвістичні знання. Вплив феномену пограниччя на формування безпеки держави. Психологічні та соціологічні передумови виникнення проблем-загроз для функціонування держави.	2	4	10
Тема 3. Мовна політика України та мовна поведінка особистості (у тому числі представника національної меншини).	2	2	10
Тема 4. Мовна ситуація на пограниччі (на прикладі Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Ужгорода)	2	2	10
Тема 5. Проблеми соціолінгвістики пограниччя. Зарубіжні та українські приклади дослідження мови національної меншини.	2	2	10
Тема 6. Методи дослідження мовної ситуації – анкетування та метод мовної біографії (американська, англійська, польська, німецька, італійська та українська соціолінгвістичні школи, напрями, перспективи дослідження). Аналіз міжнародних проєктів. Власний досвід.	2	6	10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. “Види контролю; Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).
Вимоги до письмових робіт	Конкретне виконання завдання, осмислене пояснення, розуміння та вміння правильно вживати відповідні знання з ОК Мова національної меншини: проблеми і перспективи дослідження.
Практичні заняття	Оцінюються за п’ятибальною системою
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню. Мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового контролю – 25 балів.
Підсумковий контроль	Виставляється за підсумком балів за усі виконані завдання – загалом – 100 балів

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до [«Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»](#), та індивідуальним графіком, відповідно до [«Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»](#).

Академічна доброчесність. У [«Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»](#) встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає [Комісія з питань етики та академічної доброчесності](#) при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано [«Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»](#).

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує [«Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»](#).

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Соціолінгвістика та основи мовної політики: навчальний посібник / О.М. Олексюк, Н.І. Василькова. Миколаїв: Ілліон, 2014. 264с.
2. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 281 с.
3. Кісь Роман. Мова, думка і культурна реальність [Текст] : від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму. Львів : Літопис, 2002. 304 с.
4. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. Київ : КМ Академія, 2004. 163 с.
5. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 399 с.
6. Черемська О.С. Материнська мова – основа духовності нації. Науковий вісник № 11. Серія: Філософія. – Харків : ХДПУ, 2000. Вип. 5. С. 56–60.
7. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму. Київ : Видавничий центр КДЛУ 2000. 283 с.
8. Ставицька Леся. Українсько-російська двомовність: соціопсихологічні та лексикографічні аспекти. Дивослово. 2001. № 11. С.13–16.
9. Закон України Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 30, ст. 259*) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text>[dostęp:29.12.2021].
10. Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 21, ст.81) {Закон визнано

- таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), згідно з Рішенням Конституційного Суду №1-р/2021 від 14.07.2021} Стаття 21. Державна мова у сфері освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text/dostep:29.12.2021>].
11. М.Зелінська, 2018, *Комунікативна компетенція молодих носіїв польської мови західних областей України*, Дрогобич.
  12. В. Кубійович, 1983, *Етнічні групи південно-західної України (Галичини) на 1.1. 1939*, Wiesbaden.
  13. Р. Лозинський, 2011, *Етнічний склад населення Івано-Франківська у другій половині ХХ ст. (історико-географічний аналіз)*. Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка, Серія: Географія, 39, с. 231.
  14. Функціонування мовних ідеологій в Івано-Франківську (на матеріалі польської мови як мови національної меншини. Прикарпатський вісник НТШ. Слово. 2024. № 19 (71). С.393-401 .
<https://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/word/article/view/1984/1919>
  15. Пелехата О. М. Стан і статус польської мови як мови національної меншини в класах з польською мовою навчання (Івано-Франківськ). Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 8–12. DOI: 10.25264/2519-2558-2022-14(82)-8-12
  16. Pelekhata, O. (2020). The current status of the Polish language in Ivano-Frankivsk (formerly Stanislaviv). *Cognitive Studies | Études cognitives*, 2020(20), Article 2272. <https://doi.org/10.11649/cs.2272>
  17. Pelekhata, O. (2024). The influence of linguistic ideologies on the value of the Polish language and Polish identity among middle-aged Ukrainian citizens of Polish origin. *Cognitive Studies | Études cognitives*, 2024(24), Article 3292.
  18. Olena Pelekhata. Polacy Iwano-Frankowska (dawnego Stanisławowa). Zróżnicowanie pokoleniowe tożsamości językowej. *Polacy na Ukrainie*. Monografia zbiorowa pod red.naukowej prof. Heleny Krasowskiej. Warszawa. Bibliotheca Europae Orientalis. (studia 26), T.1. ss. 179-194.

Викладач : Олена ПЕЛЕХАТА